

Trích yếu luận án

Tên tác giả: Lê Thị Mai

Tên luận án: *Chợ nông thôn châu thổ Sông Hồng trong quá trình chuyển đổi kinh tế - xã hội thời kỳ đổi mới*

Ngành: Xã hội học Mã số: 5.01.09

Cơ sở đào tạo: Khoa Xã hội học - Đại học KH xã hội và nhân văn.

1- Mục đích nghiên cứu của luận án: 1/ Tìm hiểu vai trò của chợ nông thôn trong đời sống kinh tế - xã hội cộng đồng làng xã (đối với hoạt động sản xuất và đối với sự chuyển đổi về mặt xã hội). 2/ Tìm hiểu mối tương tác giữa các nhóm xã hội-nghề nghiệp trong và ngoài cộng đồng trong quan hệ kinh doanh tại chợ qua đó nhận diện được một số biến đổi trong quan hệ kinh tế, xã hội cộng đồng làng xã trước tác động của các chính sách kinh tế, xã hội vĩ mô.

2- Đối tượng nghiên cứu: Chợ nông thôn châu thổ Sông Hồng trường hợp chợ Ninh Hiệp, Hữu Bằng, Thổ Tang. Các nhóm xã hội-nghề nghiệp tham gia/ có liên quan tới hoạt động kinh doanh tại chợ nông thôn châu thổ Sông Hồng từ năm 1986.

3- Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu: phương pháp luận nghiên cứu Mác-Lênin; kết hợp phân tích định tính và định lượng; phương pháp nghiên cứu trường hợp và khảo sát xã hội học để thu thập và xử lý thông tin.

4- Các kết quả chính:

- Trong bối cảnh nông thôn Việt Nam đang diễn ra những biến đổi kinh tế - xã hội mạnh mẽ dưới tác động của quá trình chuyển sang kinh tế thị trường, đẩy mạnh sản xuất hàng hoá, phát triển thị trường nông thôn, CNH, HĐH nông nghiệp, nông thôn,... thì đề tài *Chợ làng trong quá trình chuyển đổi kinh tế - xã hội nông thôn châu thổ sông Hồng* có ý nghĩa về khoa học và thực tiễn.

Hướng tiếp cận từ cấu trúc cơ bản của đời sống kinh tế để nghiên cứu những vấn đề xã hội nông thôn là một hướng tiếp cận nghiên cứu có nhiều triển vọng. Đồng thời, sự kết hợp phương pháp phân tích định tính và định lượng trên cơ sở những dữ liệu của các cuộc phỏng vấn sâu, phỏng vấn nhóm và phỏng vấn qua bảng hỏi, quan sát, nghiên cứu thực địa là một phương pháp thích hợp trong nghiên cứu nông thôn.

- Chợ là một yếu tố trong cấu trúc kinh tế-xã hội cộng đồng làng xã, có vai trò phục vụ nhu cầu sản xuất và sinh hoạt mà còn là cầu nối cộng đồng với thế giới bên ngoài. Chuyển sang kinh tế thị trường, xã hội nông thôn đang biến đổi bởi sự xâm nhập của những yếu tố đô thị qua con đường thương mại. Cùng với những luồng hàng hoá là các nhóm xã hội - nghề nghiệp bên ngoài du nhập vào xã hội nông thôn qua các hoạt động tại chợ làng tạo nên mối giao lưu kinh tế, văn hoá, xã hội của

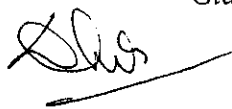
cộng đồng làng xã với thế giới bên ngoài bằng chính khả năng thực hiện các quan hệ kinh doanh, thương mại của thương nhân, chủ hộ sản xuất-kinh doanh, người sản xuất,... Đây là sự cải thiện lớn ở khu vực nông thôn tạo nên tương quan mạnh giữa mở cửa thị trường và sự tập trung thợ thủ công, thương nhân, doanh nghiệp tư nhân,... hình thành nên cộng đồng đô thị hoá mạnh do nền nông nghiệp hàng hoá đang gia tăng đem lại, mà điểm xuất phát của nó là chợ làng theo xu hướng phát triển: *Chợ làng -----> phố chợ -----> trung tâm công - thương mại - dịch vụ/ trung tâm kinh tế vùng.*

2- Quá trình chợ nông thôn phát triển thành phố chợ/ trung tâm kinh tế vùng là kết quả của quá trình các quan hệ kinh doanh giữa các nhóm xã hội - nghề nghiệp trong cộng đồng mở rộng đến các vùng, miền bên ngoài. Các quá trình xã hội trên là sự liên kết giữa các lực lượng xã hội mà đầu ra của nó là hiệu quả kinh tế và phát triển cộng đồng. Sự thành đạt trong hoạt động kinh tế đã đem lại cho những chủ thể kinh tế khu vực nông thôn địa vị và những mối quan hệ xã hội mới, đã làm cho họ thay đổi tư duy, điều chỉnh hành vi,... lối sống phù hợp với những mối quan hệ xã hội và địa vị xã hội mới.

3- Sự hình thành và phát triển của những cụm thương mại - dịch vụ, trung tâm kinh tế/ trung tâm tiểu, thủ công nghiệp - thương mại - dịch vụ ở khu vực nông thôn châu thổ Sông Hồng đang trở thành xu hướng khả thi và đang được thừa nhận là con đường đô thị hoá thích hợp. Để đạt được mục tiêu trong Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội vùng châu thổ Sông Hồng đã đề ra, cần phải nhận thức rõ được: 1/ Những biện pháp và con đường thích hợp, có tính chất khả thi của việc đưa những yếu tố bên ngoài tác động làm biến đổi đời sống kinh tế - xã hội cộng đồng làng xã trên cơ sở lợi thế vùng. 2/ Cơ chế và những bước/ giai đoạn để người dân nông thôn tiếp nhận, điều chỉnh hành vi. 3/ Có chính sách giáo dục, đào tạo và gây dựng tiềm lực công nghệ; xây dựng chính sách văn hoá phù hợp với các quan hệ xã hội cộng đồng nông thôn đang có sự chuyển đổi trong thời kỳ đổi mới,... Những nội dung trên gợi mở những vấn đề cần được tiếp tục nghiên cứu.

Hà Nội ngày 16 tháng 8 năm 2002

Giáo viên hướng dẫn

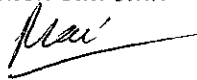

PGS. TS. Trịnh Duy Luân

TS. Nguyễn Văn Thủ

Nghiên cứu sinh

Lê Thị Mai